

a stres (O. Mikšík), **Psychológia v riadení** (Z. Bureš), **Psychológia umenia** (J. Kuric) a **Efektívnosť psychológie práce** (A. Velehradský).

Ďalšie novum V. zjazdu predstavovala tzv. komunikácia postermi. Túto možnosť prezentovania výsledkov vedeckovýskumnej práce netradičnou formou využilo celkovo 26 účastníkov zjazdu. Boli to referáty na „čítanie“. Okrem toho sa nevynechali ani individuálne referáty. Organizátori zjazdu sa pri výbere celkovo 33 referátov rozhodli uprednostniť mladších kolegov. Napriek tomu bola podľa supervízorov tejto časti zjazdu odbornosť väčšiny z nich na dobrej úrovni.

Súčastou zjazdu boli aj valné zhromaždenia ČSPS a SPS. Hlavným bodom valného zhromaždenia SPS bola správa o činnosti za uplynulé obdobie, ktorú predniesol vedecký tajomník SPS J. Müllner. Vyplynulo z nej, že napriek nepochybným úspechom, ktoré psychológia na Slovensku dosiahla, nemožno s terajším stavom vysloviť absolútnu spokojnosť. Týka sa to najmä aktivity radových členov, ale aj niektorých z výboru, ktorá by sa v budúcnosti mala intenzívnejšie podchytiť rozšírením práce oblastných skupín SPS. Správa vyvolala živú odozvu, čo sa prejavilo v diskusií. Ďalším významným bodom boli voľby nového Ústredného výboru SPS. Za predsedu bol opäť zvolený D. Kováč, za prvú podpredsedníč-

ku V. Kováliková a vedeckým tajomníkom sa stal J. Müllner.

V rámci zjazdových rokovaní sa uskutočnilo i zasadnutie predstaviteľov psychologických spoločností socialistických krajín, zamerané na zintenzívnenie spolupráce. Závery, ku ktorým účastníci zasadania dospeli, sa predložila na prerokovanie výborom jednotlivých spoločností.

Jubilejný V. zjazd československých psychológov možno pokladať za istý medzník v histórii československej psychológie. Z predbežnej správy organizátorov zjazdu vyplynuli všeobecné závery pre ďalší rozvoj našej psychológie. Ukázalo sa, že pre budúcnosť psychológie ako vedy i ako praktickej odbornosti je nevyhnutné, aby aktivity československých psychológov boli oveľa integrovanejšie, než to bolo doposiaľ. Zjazd bol nový nielen svojou formou, ale aj nebývalou aktivitou väčšiny z celkového počtu 503 účastníkov, čo by sa malo pozitívne odraziť i v pozjazdovom období, najmä v psychologickéj praxi. Na oficiálnom ukončení zjazdu predseda ČSPS a SPS D. Kováč celkovo pozitívne zhodnotil výsledky zjazdových rokovaní nielen pre rozvoj našej psychológie, ale aj pre spoločenskú prax. To má byť cieľom i ďalších zjazdov, ktoré by mali zdvihnúť spoločenskú latku náročnosti na našu psychológiu ešte vyššie.

Tomáš Kováč

DVOJÍ VÝROČÍ KABINETU PSYCHOLOGIE ILF

Snad nejilustratívnejší pro naše krátké rozjímání nad dvěma slavnými výročími Kabinetu psychologie Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů v pražské Thomayerově nemocnici bude proslulý telefonický rozhovor jistého asistenta docenta Langmeiera, který se udál dnes již za legendárních „oněch časů“. Mladý famulus zrozpačitěl nenadálým naléha-

vým dotazem: „Mohu mluvit s doc. Thomayerem?“ A než se zmohl na upřesňující otázky a vysvětlení, byl rázně osočen: „Volám snad správně Langmeierovu nemocnici!“ Ano, jak výmluvněji připomenout, že na přelomu osmdesátého a jednaosmdesátého roku se dožil Kabinet psychologie ILF deseti let trvání a jeho zakládající vedoucí, doc. PhDr. Josef Lang-

meier, CSc. šedesáti let plodného života.

Josef Langmeier se narodil 12. ledna 1921 v Nýřanech na Plzeňsku. Po maturitě na ostravském reformovaném gymnasiu ve čtyřicátém roce sdílel osud svých vrstevníků v totálním nasazení. Po osvobození studoval na Karlově universitě v Praze filosofii a orientoval se pod vlivem profesorů Doležala, Stavěla a Příhody na psychologii. Tak po státních zkouškách nastoupil v r. 1948 jako psycholog v Sociodiagnostickém ústavu v Praze, který vedl MUDr. Oldřich Říha. Ústav se sice nacházel v pochmurných prostorách někdejšího Nalezince na Karlově, ale neutěšené poměry nebyly překážkou elánu pracovníků. Navazoval na velmi cennou předválečnou tradici koncipovanou profesorem Stejskalem, která byla přerušena okupací. S touto kontinuitou se Langmeier seznámil v osobnostech doktorek Smržové a Novákové, ale poznal zde i svého pozdějšího blízkého spolupracovníka dr. Zdeňka Matějčka a především svou životní družku, socioložku Danu Langmeierovou. V sociodiagnostickém ústavu získal své první klinické zkušenosti, které také odborně zpracoval ve své disertační práci obhájené v r. 1951, kdy též obdržel doktorát filosofie.

V r. 1952 odešel J. Langmeier jako klinický psycholog na nově založené dětské oddělení Psychiatrické léčebny v Havlíčkově Brodě, vedené primářem MUDr. Otakarem Kučerou, a v r. 1954 přešel jako odborný asistent na klinickou základnu Pediatrické katedry Ústavu doškolování lékařů (ÚDL, později ILF), která byla pod vedením prof. MUDr. Jaroslava Lhotáka zřízena rovněž v Havlíčkově Brodě. Zde též pracoval na kandidátské práci, kterou obhájil v r. 1964. Při přemístění pracoviště v r. 1964 se vrátil do Prahy, kde se vedení Katedry pediatrie ujal prof. MUDr. Josef Švejcar. Následovala intenzivní činnost pedagogická, klinická a badatelská. Vedle práce na docentské

habilitaci třeba uvést alespoň některé ze studijních a přednáškových cest do zahraničí. Zúčastnil se školicího pobytu v Leningradě a Moskvě, kde též přednášel o školní zralosti, hospitalismu a deprivaci. Navštívil celou řadu mezinárodních kongresů a symposií v Polsku, Holandsku, Itálii, Francii. Přednášel jako hostující profesor na Albertské universitě v kanadském Edmontonu.

V r. 1970 přešel J. Langmeier z Katedry pediatrie do funkce vedoucího nově založeného Kabinetu psychologie ILF, jehož klinickou základnou se stala Dětská klinika ILF v Thomayerově nemocnici, ale otevřely se i možnosti soustředit pod jednotným vedením postgraduální výuku klinických psychologů, která byla dříve roztroušena mezi katedrou psychiatrickou, pediatrickou a jinými katedrami. Za deset let trvání Kabinetu psychologie přispěl doc. Langmeier řadou kurzů a školicích akcí k značnému zkvalitnění postgraduální výuky klinických psychologů i k zvýšení jejich sebevědomí propracováním koncepce klinické psychologie ve zdravotnictví.

Vědecká a výzkumná činnost docenta Josefa Langmeiera vychází z přirozeného kontaktu s klinickými zkušenostmi a vykazuje hluboké teoretické znalosti oboru se zvláštním darem tvůrčí syntézy. Již v Sociodiagnostickém ústavu poznal dobře problematiku defektních a delinkventních dětí a přímým vyšetřováním dětí v dětských domovech a ústavech získal i praktickou znalost podmínek výchovy mimo rodinu. Pokud jde o diagnostiku školní zralosti, stál při zrodu diferenciaci této problematiky, stejně tak jako při vymezení syndromu lehké mozkové dysfunkce, při studiu dyslexií, dysgrafií, citové zralosti a sociální adaptability. Na psychiatrickém pracovišti rozšířil svůj pohled na diagnostiku duševních poruch i s podílem rodinných a mimorodinných výchovných vlivů. Na pediatrických pracovištích se pak zaměřil na psychologickou problemati-

ku akutních a chronických onemocnění, na vliv hospitalismu na duševní zdraví a na psychosomatické vztahy u dětských pacientů. Poznatky, opírající se vždy o fundovanou znalost moderní vývojové psychologie, jsou roztroušeny v řadě publikací, příležitostných přednášek a referátů. Integrovanou podobu dostaly zatím ve známé práci **Psychická deprivace v dětství**, psané společně s doc. Z. Matějčkem, která se dočkala již tří českých vydání (1963, 1968, 1974), vyšla též anglicky (1975), německy (1977) a na rok 1982 je připraveno ruské vydání.

Na počátku sedmdesátých let, po delším přípravném studiu moderních přístupů k rodině jako celku se zaměřuje doc. Langmeier k systematickému výzkumu rodinné interakce. Výzkum forem vnitrorodinné komunikace na verbální a nonverbální úrovni zaměřuje k rozpracování východisek pro vědecky založenou a účinnou rodinnou terapii (1972 — 1980). Jedna z posledních prací poukazuje právě na souvislosti mezi psychickou deprivací a rodinnou interakcí v širším ontogenetickém rámci (1980).

Rovněž pedagogickou činnost J. Langmeiera je možno dokumentovat kromě přednáškové činnosti celou řadou publikací. Vedle knížky **Člověk známý neznámý**, uvádějící do problematiky psychologie na předgraduální úrovni, jsou to studijní texty pro vysokoškolské posluchače psychologie, dětského lékařství a četné práce určené k postgraduální výuce. Též bohatá a záslužná je popularizační činnost v časopiseckých statích pro rodiče a vychovavatele, v rozhlasových a televizních pořadech.

Těžiště práce J. Langmeiera spočívá však v pedagogické činnosti, a to zejména v organizaci postgraduální výuky klinických psychologů. U pracování této výuky stál již na samém jejím počátku, kdy v r. 1957 spolupracoval s Katedrou psychiatrie při prvním kurzu klinických psychologů. V rámci Pediatrické katedry zorganizoval něko-

lik kurzů a školicích stáží pro dětské psychology. Se systematickým rozvojem výuky však bylo možno začít až v rámci samostatného Psychologického kabinetu, kdy se výuka mohla i lépe diferencovat. V počátcích to byly dvakrát ročně opakované kursy pro psychology pracující s dětmi a s dospělými, k nimž v poslední době přibyl kurs pro psychology zaměřený na nejranější fáze vývoje dětí v jeslích a jiných kolektivních zařízeních. Pravidelně se též realizovaly šestinedělní školicí pobyty na pediatrické klinice a v psychiatrické léčebně pro dospělé. Z původně obecně pojatých kurzů psychoterapie se též vydělily kurzy se speciálním zaměřením na hypnoterapii, discentní psychoterapii a v nedávné době zvláště na rodinnou psychoterapii a neuropsychologii. Také se rozšířila terapeuticky zaměřená školicí místa na klinických základnách v Denním sanatoriu na Palatě, v PL v Sadecké a v Kroměříži, v protialkoholní léčebně u sv. Apolináře a na Dětské psychiatrické klinice FDL v Motole.

Vedle výukových a školicích akcí Kabinetu prosluly i středeční pracovní semináře, kterým zanedlouho nestačila pracovní doc. Langmeiera, ani posluchárna kliniky, a rozrostly se v psychologické klinické dny, které jsou pořádány vždy po dvou měsících ve spolupráci s ČLS a ČSPS ve velkém sále Lékařského domu. Pro užší okruh zájemců vede doc. Langmeier pracovní semináře s problematikou rodinné diagnostiky. Pro okruh psychologů Dětské kliniky v Motole vede velmi hodnotné pravidelné pondělní semináře. A to nemluvíme o externí pedagogické spolupráci s Katedrou psychologie FFUK a Fakultou dětského lékařství UK a o rozsáhlé činnosti v psychiatrické a pediatrické sekci ČLS, v ČSPS, v poradních sborech a redakčních radách.

Ve vší své mnohostranné činnosti si Josef Langmeier vysloužil přirozený obdiv svých spolupracovníků a úctu mladších kolegů. Je to bezesporu dáno šťastnou konstelací povaho-

vých rysů jubilanta, který svou psychologickou erudici neomezuje pouze na teoretickou půdu, ale dokáže ji harmonicky uplatnit i v osobním životě. Dovoluji si popřát doc. Langmeierovi jménem obce klinických psy-

chologů mnoho dalších životních i vědeckých úspěchů, zdraví a smyslu pro humor. Buďte ještě dlouho naším Thomayerem!

Vladimír Borecký

VYBRANÁ BIBLIOGRAFIE DOC. PHDR. JOSEFA LANGMEIERA, CSc.

Spánek malých dětí v rodinách a v nemocnici. Čs. pediatrie, 14, 1959, č. 7, s. 628 — 639.

Člověk známý neznámý (Kapitoly z praktické psychologie). Mladá fronta, Praha, 1959. (Spoluautor Z. Matějček.)

Vývojová dyslexie I — III. Čs. psychologie, 1960, 1961, 1962, č. 4, s. 338 — 353; č. 3, s. 223 — 233; č. 6, s. 287 — 298. (Spoluautoři Z. Matějček a V. Konias.)

Zralost dítěte pro školu. Čs. pediatrie, 16, 1961, č. 10, s. 865 — 876.

Otázka psychické deprivace a vývoj výchovných názorů u nás. Čs. pediatrie, 17, 1962, č. 7 — 8, s. 646 — 652.

Psychická deprivace v dětství (1. vydání). Státní zdravotnické nakladatelství, Praha 1963. (Spoluautor Z. Matějček.)

Observation on dyslexia in children in Czechoslovakia. American Journal of Orthopsychiatry, 23, 1963, č. 3, s. 448 — 456. (Spoluautoři O. Kučera a Z. Matějček.)

Roľ infekcionnym zaboľevanij v vozniknovenij narušenij čitanija i pisma u dětej. In: Problemy psichonevrologii dětskogo vozrasta (red. D. D. Fedotov). Moskva 1964, s. 270 — 277. (Spoluautoři O. Kučera a Z. Matějček.)

Psychická deprivace v anamnesách schizofreniků. Praktický lékař, 45, 1965, č. 23, s. 890 — 893.

New observations on psychological deprivation in institutional children in Czechoslovakia. The Slow Learning Child, 1965, č. 12, s. 20 — 37. (Spoluautor Z. Matějček.)

Deprivazione psicologica dei bam-

bini prescholastici. In: I problemi della pedagogica (red. L. Volpicelli). Roma 1965. (Spoluautor Z. Matějček.)

Problemi psicologici delle istituzioni collettive per l' infanzia prescholastica in Cecoslovacchia. In: l' Convegno italo — cecoslovacco sui problemi dell' infanzia prescholastica. Sborník ATTI, Roma 1966, s. 37 — 44.

Vliv školní zralosti na prospěch a chování dítěte. Čs. pediatrie, 21, 1966, č. 4, s. 345 — 350. (Spoluautoři Z. Matějček a D. Langmeierová.)

Význam časně deprivace pro psychopatologický vývoj osobnosti. In: K problémům psychologie osobnosti. Academia, Praha 1967, s. 221 — 229. (Spoluautorka D. Langmeierová.)

Psychická deprivace u dětí. In: Pokroky v pediatrii. SZdN, Praha 1968, s. 303 — 331.

Spor o nový systém péče o děti vychovávané mimo rodinu. Pedagogika, 18, 1968, s. 271 — 276. (Spoluautoři J. Koch a Z. Matějček.)

Psychická deprivace v dětství (2. přepracované vydání). SZdN, Praha 1968. (Spoluautor Z. Matějček.)

Die zeitweilige Gemeinschaftserziehung im Hinblick auf die psychische Deprivation. In: Paedagogica Europaea, 1968, s. 98 — 111.

Náhradní péče očima psychologa. Čs. pediatrie, 24, 1969, č. 10, s. 865 — 872.

Přehled vývojové psychologie a psychologické problémy výchovy. In: Lékařská psychologie. SZdN, Praha 1969, s. 125 — 150. (Spoluautor Z. Matějček.)

Folgen frühkindlicher psychischer Deprivation bei Anstaltskindern. Praxis der Kinderpsychologie und Kin-

derpsychiatrie, 19, 1970, č. 3, s. 85 — 89. (Spoluautor Z. Matějček.)

Mental development of children in families and in infants homes. Social Sciences and Medicine, 1970, č. 4, s. 569 — 577. (Spoluautor Z. Matějček.)

Některé nové poznatky z psychologie mentálně defektních dětí a mládeže. Sborník přednášek z celostátního školení vychovatelů. MPSV ČSR, Praha 1971.

Personalities of deprived children. In: Determinants of Behavioral Development (Eds.: F. J. Mönks, W. W. Hartup, J. de Wit). Academic Press, New York and London 1972, s. 331 — 354.

Rodinná interakce a vývoj dítěte. Psychológia a patopsychológia dieťaťa, 7, 1972, č. 1, s. 5 — 12.

Kritéria a podmínky normálního vývoje v dětství. In: Normalita osobnosti (red. E. Syřišťová). Avicenum, Praha 1972, s. 106 — 128.

Psychologické zvláštnosti období dospívání. In: Dorostové lékařství (A. Rubín a kol.). Avicenum, Praha 1973, s. 55 — 283.

Dětské úrazy z hlediska vývojové psychologie. Čs. pediatrie, 28, 1973, č. 3, s. 671 — 674.

Několik poznámek k teoretickým základům rodinné terapie. Čs. psychiatrie, 69, 1973, č. 6, s. 387 — 393. (Spoluautorka D. Langmeierová.)

Psychická deprivace v dětství (3. přepracované vydání). Avicenum, Praha 1974. (Spoluautor Z. Matějček.)

Psychological Deprivation in Childhood (Ed. G. L. Mangan). University of Queensland Press, Prentice Hall, International Halstead Press, J. Wiley and Sons, St. Lucia, Queensland 1975. (Spoluautor Z. Matějček.)

Ziele und Möglichkeiten der Familien-therapie in der gegenwärtigen sozialistischen Gesellschaft. In: Psychotherapie in sozialistischen Ländern, VEB G. Thieme, Leipzig 1975, s. 133 — 137.

Duševní vývoj dítěte od tří let do počátku dospívání. In: J. Švejcar: *Pěče o dítě*. Avicenum, Praha 1976, s. 296 — 316.

Rodinná interakce. Výukový film na video-recorderu. Kabinet psychologie ILF, Praha 1976 (s kolektivem spolupracovníků).

Rodinná interakce v eufunkčních a klinických rodinách. Psychológia a patopsychológia dieťaťa, 11, 1976, č. 4, s. 439 — 448. (Spoluautorka D. Langmeierová.)

Vybrané kapitoly z vývojové psychologie pro studující Fakulty dětského lékařství. Skripta FDL. SPN, Praha 1976.

Výchova v rodině a mravní vývoj dítěte. In: Mravní vývoj dítěte v socialismu (red. J. Linhart, M. Kodým, J. Kotásková). Academia, Praha 1977, s. 128 — 146.

Psychological aspects of collective care in Czechoslovakia. In: Child Mental Health in International Perspectives (Ed. H. P. David), Harper and Row, New York 1977, s. 346 — 354. (Spoluautor Z. Matějček.)

Psychische Deprivation im Kindesalter. Urban und Schwarzenberg, München — Wien — Baltimore 1977. (Spoluautor Z. Matějček.)

Rodinná interakce a duševní porucha. In: Sborník referátů 5. symposia o aktuálních otázkách sociální psychiatrie (red. P. Baudiš). Kroměříž 1978, s. 15 — 27.

Interakční přístup ke studiu ontogeneze psychiky. Čs. psychologie, 23, 1979, č. 6, s. 513 — 518.

Školní zralost. Školní neprospěch. Zařazování dětí do škol pro mládež vyžadující zvláštní péči. In: J. Fischer a spol.: *Dětská psychiatrie pro pediatrii*. Avicenum, Praha 1980, s. 59 — 64, 72 — 89.

Schizofrenie a rodinná interakce. In: E. Syřišťová a kol.: *Skupinová psychoterapie psychóz*. SPN, Praha 1980, s. 11 — 27.

Psychological deprivation, family interaction and child development. Studia psychologica, 21, 1980, č. 4, s. 291 — 299. (Spoluautoři D. Langmeierová a D. Krejčířová.)

Vladimír Borecký